

Εργασιακές Σχέσεις σε Μικρο-Μεσαίες Επιχειρήσεις

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	Κοινωνικών Επιστημών		
ΤΜΗΜΑ	Διατμηματικό		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Μεταπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Β.-ΕΣ.7	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	B
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΣΕ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ <i>σε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων</i>		ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
		3	6 ECTS (συνολικά)
<i>Προσθέστε σειρές αν χρειαστεί. Η οργάνωση διδασκαλίας και οι διδακτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται περιγράφονται αναλυτικά στο (δ).</i>			
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ γενικού υποβάθρου, ειδικού υποβάθρου, ειδίκευσης, γενικών γνώσεων, ανάπτυξης δεξιοτήτων	Γενικού Υποβάθρου, Ειδίκευσης Γενικών Γνώσεων και Ανάπτυξης (ερευνητικών) Δεξιοτήτων		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:			
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	ΕΛΛΗΝΙΚΑ		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS			
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)			

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα <i>Περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος οι συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες καταλλήλου επιπέδου που θα αποκτήσουν οι φοιτητές μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος.</i> <i>Συμβουλευτείτε το Παράρτημα Α</i> Περιγραφή του Επιπέδου των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων για κάθε ένα κύκλο σπουδών σύμφωνα με το Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης

• Περιγραφικοί Δείκτες Επιπέδων 6, 7 & 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης και το Παράρτημα Β • Περιληπτικός Οδηγός συγγραφής Μαθησιακών Αποτελεσμάτων																			
Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές/φοιτήτριες θα μελετήσουν τις βασικές θεωρητικές, επιστημολογικές και μεθοδολογικές παραμέτρους που συνδέονται με τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις σε αναφορά με θέματα εργασίας, ανθρώπινου δυναμικού και εργασιακών σχέσεων. Συγκεκριμένα, τα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος περιλαμβάνουν: • κατανόηση των βασικών εννοιών και παραμέτρων του αντικειμένου των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στο σύγχρονο διεθνές κοινωνικο-οικονομικό και τεχνολογικό περιβάλλον. • μελέτη και ανάλυση επιμέρους διαστάσεων του επιχειρηματικού περιβάλλοντος σε επίπεδο βασικών θεσμικών παραμέτρων, αλληλεπίδρασης παραγωγικών συστημάτων και εργασίας, καθώς και αξιοποίησης αναδυόμενων τεχνολογιών σε τομείς της οικονομίας, της εργασίας και της κοινωνικής δραστηριότητας. • κατανόηση επιμέρους διαστάσεων του οικοσυστήματος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων σχετικά με θεμελιώδεις θεσμικές και τεχνικές διαστάσεις (π.χ. έννοιες, δείκτες, τάσεις). • ενίσχυση των γνώσεων σε επίπεδο κατανόησης ολοκληρωμένων θεωρήσεων ως προς το σχεδιασμό και την εφαρμογή αναπτυξιακών, βιομηχανικών, τεχνολογικών και περιφερειακών πολιτικών υπό την οπτική της ανάπτυξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και του ανθρώπινου δυναμικού. • εμβάθυνση σε εξειδικευμένα ζητήματα που συνδέονται με τις αναδυόμενες τεχνολογίες, τον ψηφιακό μετασχηματισμό, την πράσινη μετάβαση και τις επιδράσεις στην εργασία, το ανθρώπινο δυναμικό και τις δεξιότητες. • κατανόηση μεταβολών σε επίπεδο οικονομικών και παραγωγικών μετασχηματισμών (π.χ. καινοτομία και νέες επιχειρησιακές διαδικασίες, αναδυόμενα επιχειρηματικά μοντέλα, νέες μορφές οργάνωσης επιχειρήσεων) και αλληλεπιδράσεων με τον παράγοντα της εργασίας.																			
Γενικές Ικανότητες Λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ικανότητες που πρέπει να έχει αποκτήσει ο πτυχιούχος (όπως αυτές αναγράφονται στο Παράρτημα Διπλώματος και παρατίθενται ακολούθως) σε ποια / ποιες από αυτές αποσκοπεί το μάθημα: <table> <tr> <td>Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών</td><td>Σχεδιασμός και διαχείριση έργων</td></tr> <tr> <td>Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις</td><td>Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα</td></tr> <tr> <td>Λήψη αποφάσεων</td><td>Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον</td></tr> <tr> <td>Αυτόνομη εργασία</td><td>Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου</td></tr> <tr> <td>Ομαδική εργασία</td><td>Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής</td></tr> <tr> <td>Εργασία σε διεθνές περιβάλλον</td><td>Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης</td></tr> <tr> <td>Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον</td><td>.....</td></tr> <tr> <td>Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών</td><td>Άλλες...</td></tr> <tr> <td></td><td>.....</td></tr> </table>		Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών	Σχεδιασμός και διαχείριση έργων	Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις	Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα	Λήψη αποφάσεων	Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον	Αυτόνομη εργασία	Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου	Ομαδική εργασία	Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής	Εργασία σε διεθνές περιβάλλον	Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης	Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον		Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών	Άλλες...		
Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών	Σχεδιασμός και διαχείριση έργων																		
Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις	Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα																		
Λήψη αποφάσεων	Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον																		
Αυτόνομη εργασία	Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου																		
Ομαδική εργασία	Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής																		
Εργασία σε διεθνές περιβάλλον	Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης																		
Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον																			
Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών	Άλλες...																		
																			
Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις Λήψη αποφάσεων																			

Αυτόνομη εργασία
Ομαδική εργασία
Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου
Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
Ανάπτυξη ερευνητικών δεξιοτήτων

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η ανάλυση του περιεχόμενου, των βασικών εννοιών και παραμέτρων του αντικειμένου των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στο σύγχρονο διεθνές κοινωνικο-οικονομικό και τεχνολογικό περιβάλλον καθώς και η ανάδειξη σχετικών πτυχών και επιδράσεων που προκύπτουν σε σχέση με τη διάταση της εργασίας και του ανθρώπινου δυναμικού.

Στο πλαίσιο αυτό, αποτυπώνεται μια αναλυτική επισκόπηση των βασικών δομικών στοιχείων που διαμορφώνουν το οικοσύστημα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και των συναφών διαστάσεων που περιλαμβάνουν την ιστορική επισκόπηση του κοινωνικο-οικονομικού ρόλου τους, τη συμβολή τους στην παραγωγική και οικονομική δραστηριότητα, τις παραμέτρους και συνθήκες λειτουργίας τους, τους βασικούς δείκτες παρακολούθησης, την κατανόηση των κύριων προκλήσεων που συνδέονται με την ανάπτυξη τους.

Αντιστοίχως, μελετώνται θέματα που σχετίζονται με την παράμετρο του ανθρώπινου δυναμικού και της εργασίας ως κρίσιμης συνιστώσας της ανάπτυξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Επί τούτου, εξετάζονται διαστάσεις σχετικά με τις επιδράσεις που προκύπτουν ως προς το ανθρώπινο δυναμικό από τη μετεξέλιξη του χαρακτήρα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων τις τελευταίες δεκαετίες, τη σημασία του ανθρώπινου δυναμικού στην αξιοποίηση του γνωσιακού κεφαλαίου των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, τη συμβολή του παράγοντα της εργασίας στην παραγωγή προστιθέμενης αξίας (π.χ. καινοτομία, τεχνολογική ανάπτυξη, ψηφιακός μετασχηματισμός). Επιπλέον, μελετώνται συνεπιδράσεις μετασχηματισμών που αναδύονται μέσα από τις νέες μορφές παραγωγής και εργασίας στις σύγχρονες οικονομίες και στο αναδυόμενο τεχνολογικό περιβάλλον.

Ειδικότερα, το μάθημα περιλαμβάνει τις εξής θεματικές ενότητες:

1. Μεγάλοι μετασχηματισμοί στο μεταβαλλόμενο οικονομικό περιβάλλον και ανάλυση των πολύ-επίπεδων επιδράσεων σε επίπεδο μικρομεσαίων επιχειρήσεων, μοντέλων εργασίας και ανθρώπινου δυναμικού.
2. Παρουσίαση βασικών στοιχείων για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και τη λειτουργία τους: έννοιες, τάσεις και δείκτες.
3. Η ιστορική διάσταση και ο διαχρονικός ρόλος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο: κοινά χαρακτηριστικά, διαφοροποιήσεις και προκλήσεις.
4. Επιχειρηματικό περιβάλλον και μικρομεσαίες επιχειρήσεις: ανάλυση και κατανόηση των δομικών στοιχείων συγκρότησης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και των σχετικών εργαλείων/δεικτών παρακολούθησης.
5. Παγκοσμιοποίηση, αναδιάταξη διεθνών παραγωγικών αλυσίδων και δικτύων διεθνούς εμπορίου και εξέταση επιδράσεων σε επίπεδο μικρομεσαίων επιχειρήσεων και ανθρώπινου δυναμικού τους.

6. Βιομηχανικές και αναπτυξιακές πολιτικές, πολιτικές διεθνούς εμπορίου και διεθνείς συν-επιδρούσες μεταβολές σε παραγωγικά οικοσυστήματα, μικρομεσαίες επιχειρήσεις και εργασία.
7. Καινοτομία, μικρομεσαίες επιχειρήσεις και ανθρώπινο δυναμικό: ροές, μεταβολές και αναδιατάξεις στα νέα παραγωγικά συστήματα.
8. Ψηφιακός μετασχηματισμός, μικρομεσαίες επιχειρήσεις και η νέα εργασιακή συνθήκη: αναδυόμενες τεχνολογίες, αναδυόμενα επιχειρηματικά μοντέλα, νέες μορφές εργασίας.
9. Κλιματική κρίση, πράσινη μετάβαση, τεχνολογικές αλλαγές, μικρομεσαίες επιχειρήσεις και ανθρώπινο δυναμικό: πράσινες τεχνολογίες, νέα παραγωγικά οικοσυστήματα, νέα πράσινα επαγγέλματα και πράσινες δεξιότητες.
10. Δεξιότητες, ανθρώπινο δυναμικό, μικρομεσαίες επιχειρήσεις και βασικές αναδυόμενες τάσεις στην αγορά εργασίας και τη δομή απασχόλησης.
11. Αναδυόμενα επιχειρηματικά μοντέλα, μικρομεσαίες επιχειρήσεις και μεταβολές στην εργασία: σύγχρονες τάσεις και νέα εργασιακά συστήματα.
12. Οικονομική γεωγραφία, χωρική και αστική/περιφερειακή ανάπτυξη, παραγωγικές μεταβάσεις, μικρομεσαίες επιχειρήσεις και μεταβολές στην εργασία.
13. Μικρομεσαίες επιχειρήσεις και το μέλλον της εργασίας: κλαδικές προεκτάσεις, κυρίαρχες τάσεις, σενάρια και προοπτική διερεύνηση.

(4) ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ <i>Πρόσωπο με πρόσωπο, Εξ αποστάσεως εκπαίδευση κ.λπ.</i>	Εξ αποστάσεως εκπαίδευση										
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ <i>Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην Εργαστηριακή Εκπαίδευση, στην Επικοινωνία με τους φοιτητές</i>	Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία και στην Επικοινωνία με τους φοιτητές/τριες										
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ <i>Περιγράφονται αναλυτικά ο τρόπος και μέθοδοι διδασκαλίας. Διαλέξεις, Σεμινάρια, Εργαστηριακή Άσκηση, Άσκηση Πεδίου, Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας, Φροντιστήριο, Πρακτική (Τοποθέτηση), Κλινική Άσκηση, Καλλιτεχνικό Εργαστήριο, Διαδραστική διδασκαλία, Εκπαιδευτικές επισκέψεις, Εκπόνηση μελέτης (project), Συγγραφή εργασίας / εργασιών, Καλλιτεχνική δημιουργία, κ.λπ.</i> <i>Αναγράφονται οι ώρες μελέτης του φοιτητή για κάθε μαθησιακή δραστηριότητα καθώς και οι ώρες μη καθοδηγούμενης μελέτης σύμφωνα με τις αρχές του ECTS</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Δραστηριότητα</th><th>Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Διαλέξεις</td><td>39 ώρες (students' workload)</td></tr> <tr> <td>Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας,</td><td>51 ώρες</td></tr> <tr> <td>Συγγραφή εργασιών</td><td>60 ώρες</td></tr> <tr> <td>Σύνολο Μαθήματος</td><td>150 (students' workload)</td></tr> </tbody> </table>	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου	Διαλέξεις	39 ώρες (students' workload)	Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας,	51 ώρες	Συγγραφή εργασιών	60 ώρες	Σύνολο Μαθήματος	150 (students' workload)
Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου										
Διαλέξεις	39 ώρες (students' workload)										
Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας,	51 ώρες										
Συγγραφή εργασιών	60 ώρες										
Σύνολο Μαθήματος	150 (students' workload)										
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ											

Περιγραφή της διαδικασίας αξιολόγησης Γλώσσα Αξιολόγησης, Μέθοδοι αξιολόγησης, Διαμορφωτική ή Συμπερασματική, Δοκιμασία Πολλαπλής Επιλογής, Ερωτήσεις Σύντομης Απάντησης, Ερωτήσεις Ανάπτυξης Δοκιμίων, Επίλυση Προβλημάτων, Γραπτή Εργασία, Έκθεση / Αναφορά, Προφορική Εξέταση, Δημόσια Παρουσίαση, Εργαστηριακή Εργασία, Κλινική Εξέταση Ασθενούς, Καλλιτεχνική Ερμηνεία, Άλλη / Άλλες Αναφέρονται ρητά προσδιορισμένα κριτήρια αξιολόγησης και εάν και που είναι προσβάσιμα από τους φοιτητές.	Η γλώσσα αξιολόγησης είναι τα ελληνικά και ως προς τους ERASMUS φοιτητές/ τριες τα αγγλικά (μέσω των εργασιών τους). Η μέθοδος εξέτασης περιλαμβάνει ενδεικτικά: • Εργασία/assignment (30%) • Γραπτή εξέταση (70%) Οι εργασίες αφορούν σε θεματικές του μαθήματος ενώ παρουσιάζονται προφορικά και υποστηρίζονται από τους/ις φοιτητές/ήτριες στο τέλος του μαθήματος. Η έκταση των εργασιών δεν υπερβαίνει τις 3.000 με 4.000 λέξεις. Η γραπτή εξέταση περιλαμβάνει ερωτήσεις ανάπτυξης ή/και ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής.
---	---

(5) ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

- Acemoglu, D. (2023) Distorted Innovation: Does the Market Get the Direction of Technology Right? *American Economic Review Papers and Proceedings*, 113, pp. 1-28.
- Acemoglu, D. & Johnson, S. (2023) *Power and Progress, Our Thousand-Year Struggle Over Technology and Prosperity*, John Murray Press.
- Acemoglu, D., Autor, D., Hazell, J. & Restrepo, P. (2022) Artificial Intelligence and Jobs - Evidence from Online Vacancies, *Journal of Labour Economics*, 40(S1), pp. S293-S340.
- Acemoglu, D. & Restrepo, P. (2019) Artificial Intelligence, Automation, and Work, published in Ajay Agrawal, A., Gans, J. & Goldfarb, A., *The Economics of Artificial Intelligence: An Agenda*, Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Acemoglu, D. & Restrepo, P. (2019) Automation and New Tasks: How Technology Displaces and Reinstates Labour, *Journal of Economic Perspectives*, vol 33(2), pp. 3-30.
- Acemoglu, D. & Restrepo, P. (2018) The Race between Man and Machine: Implications of Technology for Growth, Factor Shares, and Employment, *American Economic Review*, vol 108(6), pp. 1488-1542.
- Allen, R. (2017) *The Industrial Revolution: A Very Short Introduction*, Oxford University Press.
- Autor, D., David A. Mindell, D.A., Elisabeth Reynolds, E. & Solow, R.M. (Foreword) (2022) *The Work of the Future: Building Better Jobs in an Age of Intelligent Machines*, The MIT Press.
- Audretsch, D.B., Guenther, C. (2023) SME research: SMEs' internationalization and collaborative innovation as two central topics in the field, *Journal of Business Economics* 93, 1213–1229, <https://doi.org/10.1007/s11573-023-01152-w>
- Autor, D., Mindell, D.A., Reynolds, E. & Solow, R.M. (Foreword) (2022) *The Work of the Future: Building Better Jobs in an Age of Intelligent Machines*, The MIT Press.
- Autor, D. (2020) The Faltering Escalator of Urban Opportunity in *Securing Our Economic Future*, In Melissa S Kearney and Amy Ganz (eds.), 108–36, Aspen Institute.

- Autor, D. (2019) Work of the Past, Work of the Future, Richard T. Ely Lecture, *American Economic Association: Papers and Proceedings*, 109(5), 1–32.
- Autor, D. (2015) Why Are There Still So Many Jobs? The History and Future of Workplace Automation, *Journal of Economic Perspectives*, 29(3), 3–30.
- Autor, D., Dorn, D., Katz, L., Patterson, C. & Reenen, J.V. (2017) Concentrating on the Falling Labour Share, *American Economic Review Papers & Proceedings*, 107(5): 180–185.
- Autor, D., Dorn, D., Katz, L.F., Patterson, C. & Reenen, J.V. (2020) The Fall of the Labour Share and the Rise of Superstar Firms, *The Quarterly Journal of Economics*, 135(2), 645–709.
- Autor, D., Dorn, D. & Hanson, G. (2015) Untangling Trade and Technology: Evidence from Local Labour Markets, *The Economic Journal*, 125 (May), 621–646.
- Autor, D., Hanson, G. & Dorn, D. (2021) On the Persistence of the China Shock, NBER Working Paper Series, Working Paper 29401, <http://www.nber.org/papers/w29401>
- Banerjee, A. V. & Duflo, E. (2019) *Good Economics for Hard Times*, PublicAffairs.
- Bessen, J. (2015) *Learning by Doing: The Real Connection between Innovation, Wages and Wealth*, New Haven and London: Yale University Press.
- Brunswicker, S. & Vanhaverbeke, W. (2015) Open Innovation in Small and Medium-Sized Enterprises (SMEs): External Knowledge Sourcing Strategies and Internal Organizational Facilitators, *Journal of Small Business Management*, 53:4, 1241-1263, DOI: [10.1111/jsbm.12120](https://doi.org/10.1111/jsbm.12120)
- Brynjolfsson, E. & McAfee, A. (2016) *The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies*, W. W. Norton & Company.
- Cedefop (2019) Artificial or human intelligence, Briefing note, June.
- Cedefop (2017) People, machines, robots and skills, Briefing note, July.
- Di Bella, L., Katsinis, A., Laguerre Gonzalez, J., Odenthal, L., Hell, M. and Lozar, B. (2023) *Annual Report on European SMEs 2022/2023*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2023, doi:[10.2760/028705](https://doi.org/10.2760/028705), JRC134336.
- Fernández-Olmos, M. & Ramírez-Alesón, M. (2017) How internal and external factors influence the dynamics of SME technology collaboration networks over time, *Technovation*, Volumes 64–65, pp. 16–27, ISSN 0166-4972, <https://doi.org/10.1016/j.technovation.2017.06.002>.
- Freeman, C. & Louca, F. (2001) *As time goes by: from the industrial revolutions to the information revolution*, New York: Oxford University Press.
- ILO (2018) *The impact of technology on the quality and quantity of jobs*, Prepared for the 2nd Meeting of the Global Commission on the Future of Work 15–17 February, Issue Brief 6.
- OECD (2023) *OECD SME and Entrepreneurship Outlook 2023*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/342b8564-en>.
- OECD (2021) *SME and entrepreneurship policy frameworks across OECD countries: An OECD Strategy for SMEs and Entrepreneurship*, OECD SME and Entrepreneurship Papers, No. 29, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9f6c41ce-en>.
- Perez, C. (2004) Technological revolutions, paradigm shifts and socio-institutional change. In: Reinert, E. (Ed.) *Globalization, Economic Development and Inequality: An Alternative Perspective*, Cheltenham, UK: Edward Elgar.
- Radziwon, A. and Bogers, M. (2019) Open Innovation in SMEs: Exploring Inter-Organizational Relationships in an Ecosystem (April 13, 2018). *Technological Forecasting and Social Change*, Volume 146, pp. 573-587.

- Rodrik, D. (2022) *An Industrial Policy for Good Jobs*, The Hamilton Project, Brookings.
- Rodrik, D. and Stantcheva, S. (2021) Fixing capitalism's good jobs problem, *Oxford Review of Economic Policy*, Volume 37, Number 4, pp. 824–837.
- Śledziewska, K. & Włoch, R. (2021) *The Economics of Digital Transformation. The Disruption of Markets, Production, Consumption, and Work*, Abingdon, Oxon & New York: Routledge.
- Vanhaverbeke, W. (2017) *Managing Open Innovation in SMEs*, Cambridge University Press.
- World Bank (2020) *World Development Report 2020: Trading for Development in the Age of Global Value Chains*. Washington, DC: World Bank. doi:[10.1596/978-1-4648-1457-0](https://doi.org/10.1596/978-1-4648-1457-0). License: Creative Commons Attribution CC BY 3.0 IGO

- Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Technovation

Regional Studies

Journal of Innovation and Entrepreneurship

Journal of the Knowledge Economy

Journal of Small Business and Enterprise Development

Journal of Small Business & Entrepreneurship

International Journal of Entrepreneurship and Small Business

International Journal of Globalisation and Small Business

Oxford Review of Economic Policy

The Quarterly Journal of Economics

Journal of Labor Economics